

FAKULTA
SOCIÁLNÍCH STUDIÍ
Masarykova univerzita

Sociologie medicíny

Tomáš Doseděl
dotomas@mail.muni.cz

Role medicíny ve společnosti

Role medicíny ve společnosti

- Léčení pacientů
- Rozhodování, kdo je nemocný
- Rozhodování, kdo je kvalifikovaný
- Stanovování norem, kdo je zdravý, co je správné

Role medicíny ve společnosti

- I nemedicínské problémy jsou pojímány medicínsky
- (Bio)medicinalizace života

Hegemonie medicíny

- Má symbolickou moc říct, co je norma
- Odchylka od normy = nemoc
- Tabulky normálních hodnot
- Tabulky normálního vývoje

Hegemonie medicíny

- BMI 31 – obezita 1. stupně

Role statistiky

- Musí všechny děti chodit ve 12 měsících?
- Musí mít všichni teplotu $36,6^{\circ}$?
- Jaký je normální krevní tlak?

Důraz na prevenci

- Neléčí se akutní choroba, sleduje se rizikový faktor
- Rizikový faktor sám o sobě není nemoc (?)
- Může a nemusí vést k propuknutí nemoci (efekt bílého pláště při měření krevního tlaku)

Moc, bezmoc, autorita

- Kdo jsou hlavní hráči v medicíně?

Moc, bezmoc, autorita

- Kdo jsou hlavní hráči v medicíně?
  - Lékaři
  - Zdravotníci
  - (Pacienti)

Moc, bezmoc, autorita

- Kdo jsou hlavní hráči v medicíně?
  - Lékaři
  - Zdravotníci
  - Pacienti
  - Nemocnice
  - Pojišťovny
  - Farmaceutické firmy

Moc, bezmoc, autorita

- Nerovnost na několika úrovních

Moc, bezmoc, autorita

- Nerovnost na několika úrovních

Mezi různými institucemi (MZ, ZP, nemocnice)

Mezi stejnými institucemi (FN, okresní nemocnice)

Moc, bezmoc, autorita

- Nerovnost na několika úrovních
Mezi různými institucemi (MZ, ZP, nemocnice)
Mezi stejnými institucemi (FN, okresní nemocnice)
Uvnitř instituce (chirurgie, interna, ARO...)
Mezi lidmi (lékař, sestra, pacient)

Moc, bezmoc, autorita

- Nerovnost na několika úrovních

Mezi různými institucemi (MZ, ZP, nemocnice)

Mezi stejnými institucemi (FN, okresní nemocnice)

Uvnitř instituce (chirurgie, interna, ARO...)

Mezi lidmi (lékař, sestra, pacient)

Uvnitř profesí (věk, gender, vzdělání)

Musí mít zdravotník „navrch“?

- Odstup od pacienta
- Poslušnost pacienta
- Zdroje moci:

Musí mít zdravotník „navrch“?

- Odstup od pacienta
- Poslušnost pacienta
- Zdroje moci:
  - Prestiž povolání
  - Zdravotník má, co pacient potřebuje
  - Pacient si nedokáže pomoci sám
  - Důvěra ve schopnost pomoci

Privilegia zdravotníka

Privilegia zdravotníka

- Může pacienta zpovídat
- Může provádět intimní doteky
- Může se s pacientem dostávat do citlivých a zahanbujících situací

Privilegia zdravotníka

- Může pacienta zpovídat
- Může provádět intimní doteky
- Může se s pacientem dostávat do citlivých a zahanbujících situací
- Přitom ale musí udržovat roli zdravotníka

Konec zlaté éry

- Do 60.-70. let lékař nezpochybnitelnou autoritou
- Co se stalo potom?

Konec zlaté éry

- Co se stalo potom?
- 1. krize vědecké autority
- 2. rozvoj techniky, dostupnost diagnostiky
- 3. příklon k řešení rizik místo léčení nemocí
- 4. nárůst soudních sporů
- 5. dostupnost informací, alternativ

Konec zlaté éry

- Pacient převzal zodpovědnost za své zdraví
- Sám se neustále pozoruje, sleduje příznaky
- Přestává být pasivním konzumentem péče, chce možnost poučené volby
- Zvažuje alternativy

Ukradený porod

- Her Royal Highness The Duchess of Cambridge was safely delivered of a son at 4.24pm.
- Její královská výsost, Vévodkyně z Cambridge, byla bezpečně odrozena o syna ve 4.24.

Ukradený porod

- Kdo vlastně rodí?
- Kdo má za porod zodpovědnost?
- Kdo je v centru pozornosti?

Riziková společnost

- Ulrich Beck (1986)
- Věda a technika produkuje rizika

Riziková společnost

- Ulrich Beck (1986)
- Věda a technika produkuje rizika
  - Černobyl
  - Skleníkové plyny
  - Znečištění vod

Riziková společnost

- Ulrich Beck (1986)
- Věda a technika produkuje rizik
- A sama umí mnohá rizika zvládat

Riziková společnost

- Ulrich Beck (1986)
- Věda a technika produkuje rizik
- A sama umí mnohá rizika zvládat
- Rizika jsou ale všudypřítomná a nelze se z nich vykoupit jako dřív
  - Znečištění vzduchu se před vysokou zdí nezastaví

Riziková společnost

- Klesá autorita vědeckého poznání
- Na každý problém lze najít vědeckou studii

Riziková společnost

- Klesá autorita vědeckého poznání
- Na každý problém lze najít vědeckou studii
- Nebo spíše více rozporujících si studií

Riziková společnost

- Klesá autorita vědeckého poznání
- Na každý problém lze najít vědeckou studii
- Nebo spíše více rozporujících si studií
  - Očkování vymýtilo choroby
  - Očkování způsobuje autismus
- Problematika mezních hodnot

Dotazy a připomínky?

dotomas@mail.muni.cz